

ISTORIA NEAMULUI O FAC OAMENII SĂI

HISTORY OF THE NATION IS DONE BY ITS PEOPLE

CZU: 016 [908 + 920] (478)

Alexandru ROMAN,
profesor universitar, doctor habilitat în științe istorice,
Universitatea de Stat din Moldova

SUMMARY

The author of this brief review proceeds to a general presentation of the work „La Sangerei we find ourselves (History and memory pages)», as well as of the author and coordinator of the project, professor, doctor habilitat in medicine, head of the Neurology Chair, State University of Medicine and Pharmacy „Nicolae Testemitanu», ex-director of the Institute of Neurology and Neurosurgery of the Ministry of Health of the Republic of Moldova, Ion Moldovanu.

The exeget is concerned with dissecting, compartment by compartment, the content of this valuable work about one of the famous settlements in Moldova, Sangerei town, about its people, about the traditions and customs of these places, about the multi-secular dramatic history of the Moldovans established in these wonderful places.

Keywords: Motherland, personality, „center of the world”, memories, launch, presentation, origins, paper, history, value, locality.

REZUMAT

Autorul acestei succinte recenzii procedează la o prezentare generală a lucrării „La Sîngerei ne regăsim (Pagini de istorie și amintiri)”, precum și a autorului proiectului și coordonatorului acestuia, profesor universitar, doctor habilitat în medicină, șef al Catedrei neurologie a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, ex-director al Institutului de Neurologie și Neurochirurgie al Ministerului Sănătății al Republicii Moldova, Ion Moldovanu.

Exegetul se preocupă de disecarea, compartiment cu compartiment, a conținutului acestei valoroase lucrări despre una dintre renumitele localități din Moldova, orașul Sîngerei, despre oamenii săi, despre tradițiile și obiceiurile acestor locuri, despre istoria dramatică multiseclară a moldovenilor stabiliți prin aceste locuri minunate.

Cuvinte-cheie: Patrie, personalitate, „centru al lumii”, memorii, lansare, prezentare, origini, lucrare, istorie, valoare, localitate.

Pământurile mănoase ale Republicii Moldova asigură țara noastră cu resurse materiale,

dar și umane extraordinare. Un exemplu viu în acest context general este și orașul Sîngerei – centrul administrativ al raionului cu același nume.

Ilustrul filozof și scriitor Lucian Blaga scria următoarele: „Fiecare sat se simte în conștiința colectivă a fiilor săi un fel de centru al lumii”. Pe

bună dreptate, multe dintre localitățile urbane și rurale din Moldova sunt, cu adevărat, **un centru al lumii**, iar pe locuitorii lor îi înalță munca și omenia.

Anume acestor priorități nobile ale respectului și dragostei față de Patrie, de cetățenii săi și ilustrele personalități din acest

centru al lumii sunt consacrate diverse și interesante monografii, alte publicații recente, elaborate prin grija și străduințele extraordinare ale renumitului savant-medic, managerului de performanță în

domeniu și vicepreședinte al Societății Neurologilor din Republica Moldova, fondator și președinte al Asociației de Psihanaliză și Psihosomatică din Republica Moldova, președinte al Asociației de Cefalee și Durere, profesorului universitar și doctor habilitat în științe medicale dlui Ion V. Moldovanu – originar din orașul Sîngerei. Cu concursul direct al Domniei sale, în ultimii ani au fost editate mai multe cărți extrem de valoroase despre compatrioții săi – savanți, medici iluștri, funcționari publici, personalități de stat cunoscute, oameni de cultură și artă etc., care prin faptele lor mărește proslăvesc baștina, locul unde s-au născut și de unde au pornit în lumea mare, posedând un potențial enorm și o experiență titanică în cele mai diverse domenii.

În acest context, publicația periodică zonală - Ziarul „Ecolul Nostru”, ce apare la Sîngerei - scria la 1 martie 2013, că grație savantului Ion Moldovanu, profesor universitar, doctor habilitat în științe medicale, șef al Catedrei de neurologie (circa 12 ani consecutiv) a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” din Chișinău, apoi director al Institutului de Neurologie și Neurochirurgie al Ministerului Sănătății al Republicii Moldova, a văzut lumina tiparului un set tematic de literatură despre trecutul și prezentul baștinei sale,

printre care se evidențiază, în special, monografia pedagogului Vasile Șalaru „Sîngereii”¹ care, fiind editată în 1936, a fost trecută la indicele secret după anul 1940. Însă dl I. Moldovanu a descoperit această raritate bibliografică și a realizat împreună cu sora sa 500 de exemplare, ediție de facsimil (cu titlul „Vasile C. Șalaru și Monografia „Sîngereii”

redescoperiți în istorie”, cu un volum de peste 100 pag.),² care a fost făcută de către Domnia sa donație tuturor școlilor și

bibliotecilor din orașul și raionul Sîngerei.

Curând, și site-ul Consiliului raional Sîngerei³ comunica, că prof. univ. I. Moldovanu era autorul Proiectului și coordonatorul unei ediții de amploare apărută cu titlul sugestiv „La Sîngerei ne regăsim (Pagini de istorie și amintiri)”. Anterior, mama Domniei sale, dna Minodora Moldovanu, scria și publica cartea autobiografică „Viața mea prin neamuri, istorie și timp”,⁴ susținută de dl profesor, care este și autorul compartimentelor despre activitatea celebrului profesionist Constantin Țăbărnă și a pedagogului din Sîngereii interbelici V. Șalaru,⁵ el reproducând în această carte și câteva publicații de epocă ale autorului, preluate din „Revista Asociației Învățătorilor din jud. și or. Bălți”, 1937, nr. 6, 12 etc. Apropo, arta scrisului a îndrăgit-o și sora profesorului Moldovanu, dna Viorica Gherghelegiu, medic-oftalmolog experimentat de la Spitalul Clinic Republican

¹ Ziarul „Ecolul Nostru”, r-nul Sîngerei, din 08.03.2013.

² Moldovanu Ion. Vasile C. Șalaru și Monografia „Sîngereii” redescoperiți în istorie. Chișinău, 2013.

³ Site-ul Consiliului raional Sîngerei, 24 august 2015.

⁴ Moldovanu Minodora. Viața mea prin neamuri, istorie și timp. Chișinău, 2012, 206 p.

⁵ Vasile Șalaru. Sîngereii. Bălți, 1936, 102 p.

de Copii „Emilian Coțaga” și Clinica Universitară din Chișinău.

Acestea sunt doar câteva dintre cetățile cele mai durabile, ce vor dura în timp și se vor păstra pentru generațiile viitoare înălțate prin munca asiduă sau cu concursul plener al savantului și managerului – neurolog de performanță, dlui Ion Moldovanu, despre istoria Sîngereiului.

În contextul contribuției aduse la consolidarea administrației publice locale prin valorificarea tradițiilor istorice și a experienței acumulate de personalități ilustre în domeniul structurilor statale centrale și locale, a diverselor domenii ale științei, artei și culturii etc., ne vom referi în continuare la analiza celui mai valoros, dar și voluminos studiu, ce poartă titlul cu profunde semnificații „La Sîngerei ne regăsim”⁶. Animatorul și organizatorul elaborării unui asemenea studiu complex este mult împătimitul de locurile natale, de istoria acestui ținut și de personalitățile din partea locului, polyvalentul prof. univ., doctor habilitat Ion Moldovanu.*

Un eveniment de anvergură a reprezentat însăși lansarea și prezentarea acestei cărți neordinare în cadrul celebrării aniversării de 75 de ani ai raionului Sîngerei (Lazo) din 21 noiembrie 2015, ce a adunat din toate colțurile republicii și ale raionului academicieni, demnitari, diplomați, consilieri, primari, agenți economici, profesori, medici, pedagogi etc. Oaspeții au fost întâmpinați în incinta Consiliului raional, primind în dar de la

acest memorabil eveniment câte un suvenir special consacrat celor trei sferturi de secol de existență a raionului. La festivități au participat activ președintele și vicepreședinții raionului, primarul or. Sîngerei – Gheorghe Brașovschi (ales la 24.02.2019 deputat în Parlamentul R. Moldova), Marian Lupu, actualul președinte al Curții de Conturi, academicianul Valeriu Matei – director al Institutului Cultural Român de la Chișinău, dna Claudia Matei – profesor universitar, generalul de brigadă Victor Gaiciuc** (ex-Ministru al Apărării și ex-Ambasador Extraordinar în Regatul Belgiei, Reprezentant oficial al R. Moldova la NATO), artistul poporului Nicolae Glib și artistul emerit Anatol Latîșev, foștii conducători ai raionului: Nicolae Oleinic, Gheorghe Frecăuțanu, Petru Statnâi, Vasile Doga, delegațiile din or. Electrenai, Lituania, din regiunea Osipovici, Republica Belarus, din mun. Iași, România, ș. a.⁷

Cu această ocazie a fost organizată, de asemenea, Gala Laureatilor-2015, în cadrul căreia au fost acordate titlurile onorifice de „Cetățean de onoare” al raionului Sîngerei. Profesorului Ion Moldovanu i-au fost acordate anterior titlurile de *Cetățean de onoare al orașului Sîngerei* și apoi al raionului, iar conform Deciziei nr. 7/7 din 22.10.2015 „Cetățeni de onoare” ai acestui raion au devenit următoarele personalități: Valeriu Matei - directorul ICR „Mihai Eminescu” din Chișinău, rector al Universității Populare de Vară „Mitropolit Iosif Naniescu”; Nicolae Ropot - șef al Secției administrație publică a Consiliului

⁶ „La Sîngerei ne regăsim (Pagini de istorie și amintiri)”. Autorul proiectului: Ion Moldovanu (et al.); coord. ed.: Ion Moldovanu; consultanți șt.: Gheorghe Postică, Ion Varta. Chișinău, 2014, 366 p.

* Personal, îl cunosc pe profesorul I. Moldovanu deja de o jumătate de secol, din vara anului 1969, din cadrul unei expediții arheologice a AȘ a URSS, ambii fiind preocupați de investigațiile arheologice de la Orheiul Vechi, chiar de la începutul săpăturilor acestei glorioase cetăți ce ține de numele lui Ștefan cel Mare. Deși era student la Medicină, Domnia sa încă pe atunci era interesat și de trecutul glorios al pământurilor străbune, al Patriei noastre, acumulând un domeniu vast de cunoștințe din cele mai diverse domenii, ce-l caracterizează deja multe decenii consecutiv în activitatea sa prodigioasă (renumit medic și manager în domeniul ocrotirii sănătății publice) și creația neordinară polivalentă.

** Fiind originar din acest raion, generalul de brigadă Victor Gaiciuc, deputat în Parlamentul R. Moldova (ce a deținut anterior înalte funcții publice de Ministru și Ambasador), acum circa două decenii a elaborat prima teză de doctorat în tematica creării Armatei Naționale în țara noastră și eu, fiindu-i conducător științific, confirm că investigația realizată reprezintă un studiu științific solid și valoros, teza fiind susținută cu brio în fața Consiliului Științific Specializat din cadrul AȘM

⁷ Site-ul Consiliului raional Sîngerei, 23 noiembrie 2015.

raional Sîngerei; Anatol Latîșev - artist emerit al Republicii Moldova; Petru Hadîrcă – talentat actor și regizor, directorul Teatrului Național „Mihai Eminescu”, etc.

Într-o asemenea atmosferă a fost prezentată și cartea recenzată, care este o publicație absolut originală și are un caracter inedit. Autorul acestui proiect de anvergură este dl profesor universitar I. Moldovanu. Consultanța științifică este asigurată de cunoscuții istorici: Gheorghe Postică, Secretar de Stat al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, profesor universitar, doctor habilitat în istorie, și de Ion Varta, șeful Agenției Arhivelor a Ministerului Justiției, doctor în istorie, conferențiar universitar. Colectivul numeros de autori este compus din circa 30 de persoane, cea mai considerabilă parte a studiului fiind scrisă de profesorul universitar dl Ion Moldovanu, precum și de alți demnitari – originari din Sîngerei, inclusiv: poetul Ion Hadîrcă, membru al Academiei Române, senator în Senatul României (fost prim-vicepreședinte al Parlamentului la momentul proclamării independenței Republicii Moldova, deputat în Parlament), directorul Teatrului Național „M. Eminescu”, regizorul Petru Hadîrcă, Mariana Onceanu-Hadîrcă, membru al Consiliului Coordonator al Audiovizualului, etc.

Trebuie de menționat din startul analizei că reperele monografice pun cititorii în fața unei cărți foarte interesante și plăcute, cu o copertă policromă, foarte frumoasă și mătăsoasă, cu hârtie lucioasă și de calitate, cu foarte multe fotografii color, având un volum apreciabil de aproape 400 de pagini, elemente care te atrag și te invită instantaneu să înșiști.

Bineînțeles, la temelia studiilor privind istoria localităților e necesar să fie așezate, în primul rând, documentele inedite, din

fondurile arhivelor, și cele editate în diverse culegeri documentare, sursele arheologice, etnofolclorice, lingvistice, literare, datele cronicilor, mărturiile reprezentanților diferitelor generații ș. a. În acest context general, paginile de istorie și amintiri „*La Sîngerei ne regăsim*” au la bază bogate și diverse informații tematice disponibile, extrase cu migală din arhive și cărți bisericești ce s-au păstrat, din Muzeul de Istorie, dar și din amintirile locuitorilor, aprecierile mai multor personalități notorii.

Vom reitiera că în secolul al XX-lea și, mai ales, în perioada postbelică denumirile a circa 200 de localități din RSSM au fost înlocuite cu denumiri noi, printre care și orașelul Sîngerei a fost rebotezat în Lazo.⁸

În context general de până la redenumire, după această metamorfoză din perioada postbelică și, în special, în condiții benefice de după revenirea la denumirea istorică, firească, în lucrarea recenzată este reflectată în compartimente structurale și subcapitole speciale contribuția sîngerenilor la dezvoltarea social-economică și culturală a baștinei lor și a Republicii Moldova în ansamblu. Astfel, studiul reface pas cu pas mersul evenimentelor din spațiul geografic și temporal respectiv, cu o meticulozitate deosebită, folosindu-se de propriile amintiri și observații ale actualilor demnitari, absolvenților celor două instituții de învățământ din Sîngerei, foștilor și actualilor pedagogi din localitate, ce s-au îmbinat creativ și reușit în elaborarea acestui studiu colectiv extrem de important. Prin compoziția structurală propusă s-a reușit prezentarea istoriei acestei unități administrative și activitatea locuitorilor ei, începând de la aspectele de natură istorică, economică și culturală, ce este o carte-document despre trecerea prin secole a localității respective.⁹

Prezenta lucrare are o structură

⁸ A se vedea: Nicu Vladimir. Localitățile Moldovei în documente și cărți vechi. Chișinău, 1991, vol.1; Hîncu Ion. Vetre strămoșești din R. Moldova, Chișinău, Știința, 2003; Repertoriul monumentelor arheologice din R. Moldova. Raionul Sîngerei. Manuscris alcătuit de Bikbaev V. Arhiva Ministerului Culturii din R. Moldova; Svod pameatnikov istorii i kulturi. Maket. Chișinău, 1987; Bikbaev V. M. Pameatniki pozdnego paleolita - rannego tripolia v Lazovskom raione. Chișinău, 1981.

⁹ A se vedea: Localitățile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat, literele S-T. Volumul 8, Chișinău, 2002.

neobișnuită, cuprinzând 7 compartimente și 35 de paragrafe tematice. Studiul complex este inaugurat de către profesorul universitar I. Moldovanu cu compartimentul introductiv numit „Argument”, ce are și subtitlul prompt - „Memoria individuală și colectivă – exerciții necesare” (pp. 8-18). Acesta reprezintă un foarte bun început sintetic și nostalgic, dar, în același timp, și realist „Cuvânt înainte”, ce lansează studiul elaborat. Autorul reușește în fond să descrie și să îmbine admirabil ideaticul copilăriei cu concretul sociogeopolitic și economic al orașului și raionului. Puterea de sinteză atât de mare și atât de plastică a universului în care ai copilărit este o calitate a lui pe care o întâlnești destul de rar! Conține aprecieri de suflet și de salut adresate cititorului, care evidențiază valențele profunde ale universului rural și urban, ce evaluează impactul mediativ al realizării site-ului localității, fiind cu adevărat un medalion al personalităților ce au înregistrat preocupări și realizări marcante în marea și fascinantă lume a realităților existente.

Profesorul universitar I. Moldovanu demonstrează prin argumente concrete că Sîngereiul a dat mulți oameni de valoare care au dus și poartă cu demnitate faima raionului unde s-au născut și de unde și-au luat zborul. Aceștia sunt, printre alții, poezii Ion Hadîrcă (senator în Parlamentul României) și regretatul Adrian Păunescu (ce a activat prodigios și și-a trăit viața în România), renumitul compozitor Mihai Dolgan, care a proslăvit cu celebra sa formație „Noroc” Moldova în întreaga lume; actorul Petru Hadîrcă, director al Teatrului Național „M. Eminescu”, etc. Trebuie să reiterăm încă o dată că, mai ales, în domeniul medicinei s-a afirmat dinastia acad. Gheorghe Țibîrnă, doctorii habilitați, profesorii universitari Constantin Țibîrnă și Ion Țibîrnă, precum și profesorii universitari Ion Moldovanu și Gheorghe Mușet.

Apreciem înalt această lucrare, la justa sa valoare, că prin conținutul tematic al cărții analizate și prezentate funcționarilor din

structurile administrației publice centrale și locale, tuturor cititorilor interesați, abordarea unor probleme teoretice, metodologice și istoriografice privitoare la istoria locală și regională tocmai impune asemenea studii speciale complexe. De data aceasta, urmărim scopul familiarizării celor interesați de istoria satelor noastre, cu unele surse orale, arheologice și scrise. Ne convingem încă o dată că la temelia studiilor privind istoria localităților e necesar să fie așezate, în primul rând, documentele inedite și publicate, izvoarele arheologice, etnofolclorice, lingvistice, literare, datele cronicilor, mărturiile.

Valoarea cărții recenzate este deosebit de importantă și pentru faptul că ea conține anumite considerații de ordin general, cum ar fi: cercetarea istoriei localităților necesită să poarte un caracter interdisciplinar și multidisciplinar; materialele documentare să fie analizate într-un larg context istoric și în plan evolutiv al evenimentelor și fenomenelor abordate etc. Relatările autorilor despre unele episoade controversate descrise reprezintă o contribuție remarcabilă la reconstituirea dramatismului esenței lor. Predilecție aici se dă memoriilor și amintirilor cetățenilor băștinași, materialului local în general. În asemenea mod, locuitorii din Sîngerei și satele din împrejurimi se vor putea regăsi și își vor cunoaște din plin și mai profund propriile rădăcini istorice, căci istoria fiecărui om pornește de la pragul casei părintești și cine n-are dor de neam, vorba poetului, se usucă ca un ram.

Într-un prim compartiment de început, intitulat „Istoria în documente și cercetări”, unul din autori, arheologul B. M. Bikbaev, absolvent al școlii medii din localitate, promoția anului 1966, prezintă, de fapt, un studiu științific integru, structural fiind compus din 6 capitole. El menționează în studiul său că în perioada sovietică, îndeosebi, de la începutul anilor 50 ai secolului trecut, în spațiul orașului Sîngerei și al raionului omonim au fost organizate multiple expediții științifice de profil arheologic, care au stabilit aici peste 500 de

situri arheologice. Însă, precum scrie autorul, deși începând cu 1973 și pe parcursul anilor, s-au efectuat mai multe cercetări arheologice în raionul Lazovsk (Sîngerei), până în prezent ele, practic, au rămas nestudiate. În rezultatul lor, cercetătorii au stabilit că majoritatea așezărilor umane din preajma Sîngereiului erau organizate pe cursul resurselor acvatice, inclusiv: afluenții râului Răut (acesta fiind principalul afluent al Nistrului) – râulețele mai mari sau mai mici ce poartă numele Cubolta, Ciulucul Mare (de circa 60 km), Ciulucul Mic (58 km), Ciulucul de Mijloc (45 km), Solonețul (40 km), Chiva (19 km) ș. a.¹⁰

Autorul acestei componente structurale a cărții recenzate totalizează că în prezent raionul Sîngerei constă din 70 de localități, inclusiv: 2 orașe – Sîngerei și Biruința, 68 de sate, 20 dintre ele având statut de comună, iar populația constituie peste 90 mii de locuitori. Unele sate au o istorie de peste o jumătate de mileniu (Drăgănești, Heciul Vechi), iar s. Sîngerei a fost fondat în secolul următor, al XVI-lea (precum și Copăceni – baștina poetului Adrian Păunescu, Cubolta – unde s-au născut frații Pan Halippa, unul dintre președinții Sfatului Țării, și Ion Halippa, renumit istoric și arhivist, satele Bilicenii Vechi, Chișcăreni, Coșcodeni ș. a.).¹¹ Pentru publicul larg prezintă interes și capitolul al VI-lea, intitulat „*Tezaurul din orașul Sîngerei*”, în care se menționează că în timpul lucrărilor de excavare și construire a școlii-internat din oraș, din primăvara anului 1972, a fost descoperit un tezaur monetar. Acest tezaur valoros, precum și altul descoperit anterior (în 1949), conțin monede de aur și argint, precum și piese de podoabe vestimentare din argint împodobite cu pietre prețioase, din perioada domniei lui Bogdan al III-lea (1510) – fiul suveranului Ștefan cel Mare, monedele fiind preponderent străine,

din diferite state europene (Sfântul Imperiu Romano-German, Olanda, Provinciile Unite, Prusia, Polonia, Marele Cnezat al Lituaniei etc.), care în prezent se păstrează în fondurile Muzeului Național de Istorie a Moldovei.¹²

Pentru prima dată în studiul recenzat se face o analiză amplă a fenomenului complex privind geneza localității și esența toponimului Sîngerei. Deși prima mențiune documentară se conține într-un hrisov domnesc din 1584, prin care se confirma tranzacția fiicei preotului local Roman privind vinderea unei jumătăți a satului Sîngerei unchiului său Bratu (care curând devine membru al Sfatului Domnesc, primind înalta demnitate de mare postelnic),¹³ localitatea deja exista de mai mult timp (de un secol sau ceva mai bine), fiind destul de mare, cu oameni înstăriți, unde funcționa și o moară. Pare a fi plauzibilă argumentarea autorilor din cartea recenzată precum că încă în a doua jumătate a secolului al XV-lea (posibil, în aa. 1469-1471) s-au dat lupte crâncene în spațiul geografic unde ulterior s-a creat satul Sîngerei între bravii oșteni ai lui Ștefan cel Mare și hordele tătare, care forțaseră frontiera de Est a Moldovei de pe Nistru, cu pierderi umane colosale de ambele părți, iar sângele celor căzuți pe câmpul de luptă curgea rău. Foarte curând pe acest loc a apărut un sat cu numele Sîngerei, care provenea de la sintagma „*sânge-râu*”, care mult timp a dominat în memoria populară (deși nu-i exclusă și altă ipoteză: numele putea proveni și de la sintagma de *sânge rău*, căci oastea lui Ștefan cel Mare în acele lupte crâncene, practic, a decimat invadatorii tătari și sângele lor, al dușmanului, numit popular cel „râu”, curgea pâraie...).

Astfel, profesorul Ion Moldovanu, în calitatea sa complexă de autor al acestui proiect de anvergură, coordonator al ediției extraordinare și autor-cronograf al majorității

¹⁰ Râulețul Chiva este un afluent de dreapta al Răutului și desparte satele Pistruieni (anterior fiind tot în raionul Sîngerei/Lazovsk) de Brâncenii Vechi (ce se află în prezent în componența raionului vecin Telenești).

¹¹ „La Sîngerei ne regăsim (Pagini de istorie și amintiri)”. Aut. proiectului: Ion Moldovanu (et al.), pag. 22, 23-24.

¹² „La Sîngerei” ..., pp. 54 – 55.

¹³ A se vedea: Ciobanu V. Sîngerei: istorie și actualitate. Chișinău, 2010, p. 42.

textelor tematice incluse în prezenta carte, a demonstrat că este cu adevărat o personalitate distinctă a științei și culturii naționale.¹⁴ Grație griii și ingeniozității sale, la pregătirea cărții și-au adus contribuția mulți pedagogi și alți intelectuali notorii din Sîngerei, precum și alte personalități marcante ale Moldovei, născute aici, personalități notorii din București, România, din Copenhaga, Danemarca, etc. La festivitatea publică de lansare oficială a prezentului studiu despre personalitatea lui Ion Moldovanu a vorbit poetul și academicianul Ion Hadîrcă, care a reiterat că acest om este dotat cu calități extraordinare și discipolii săi au multe lucruri de învățat de la el în toate domeniile. Doctorul în istorie Ion Varta l-a caracterizat în discursul său pe profesor drept un nume notoriu, foarte bine cunoscut în Republica Moldova și apreciat înalt pentru meritele pe care le are, un exemplu deosebit în știința noastră medicală. Actorul și regizorul Petru Hadîrcă și Mariana Hadîrcă, membru al Consiliului Coordonator al Audiovizualului, de asemenea, au apreciat înalt meritele deosebite ale dlui Ion Moldovanu, profesor universitar, doctor habilitat în științe medicale, ajungând la concluzia că studiul dat *„este o lucrare absolut originală, care se deosebește de celelalte cărți despre istoria altor sate din Moldova”*.

La finalul acestei prezentări, privind exhaustiv lucrarea recenzată, putem face câteva aprecieri cu valoare generală. Suntem convinși că caracterul extrem de variat și complex al cărții este demonstrat și prin plasarea compartimentului privind trecerea în revistă a realizărilor celor mai talentați profesioniști de la fața locului, fiind reprezentanți ale celor

mai diverse domenii de activitate umană, care poartă genericul *„Oameni din Sîngerei”*. Vom ilustra doar foarte succint aprecierile noastre prin conținutul subcapitolului *„Artiștii plasticieni ai plaiului sîngerean”*, luând drept exemplu creația pictorului Gheorghe Gorun (pp. 330-334).¹⁵ Ne cunoaștem cu maestrul mai bine de o jumătate de secol (fiind și băștinași din lunca Răutului, absolvind aceeași Școală medie din Ciocâlteni, întreținuți de gospodăria agricolă milionară *„Viața Nouă”*, apoi studiile din capitala Moldovei etc.) și am tot temeiul să-l apreciez ca om, renumit pictor și creația sa extraordinară din R. Moldova, Serbia (activând o perioadă și în Iugoslavia anilor '90), România și alte țări, fiind cu adevărat un creator divin.

Aprecierea noastră extrem de înaltă ne conduce la concluzia, precum că, fără rezerve, lucrarea este una foarte reușită, deosebit de utilă și de valoroasă, ea constituie un adevărat tezaur spiritual pentru cultura națională. Studiul este de o valoare deosebită și la elaborarea lui s-a depus un efort intelectual enorm.

Prin această realizare, autorii, și personal savantul, medicul, managerul și profesorul universitar dl Ion Moldovanu merită cea mai sinceră și profundă recunoștință pentru efortul considerabil depus, pentru dăruirea și pasiunea, sensibilitatea, mesajul și spiritul educativ pe care au reușit să-l transmită prin această lucrare. În mod cert, posteritatea le va fi recunoscătoare, mai ales, în contextul real că orașul Sîngerei se mândrește și cu o *Alee a personalităților celebre*, unde este instalat deja primul bust, cel al Mitropolitului Iosif Naniescu.

BIBLIOGRAFIE

¹⁴ Domnia sa, după absolvirea Școlii medii din Sîngerei de baștină, și-a continuat studiile și absolvind cu brio Universitatea de Stat de Medicină din Chișinău, doctoratul și postdoctoratul la renumita Clinică a marelui savant-neurolog Alexandru Vein a Institutului de Medicină nr. 1 din Moscova „I.M. Secenov” din URSS, urmând apoi stagii de performanță și activitatea științifică în Franța și alte țări ale UE, SUA, prestând multe decenii consecutiv, până în prezent, o muncă înalt profesionistă și de durată în cadrul catedrei de neurologie a USMF „N. Testemițanu” și Institutului de Neurologie și Neurochirurgie din R. Moldova.

¹⁵ Interesantă coincidență este și faptul că bunul meu coleg de clasă Gheorghe Gorun, cu care am studiat și absolvit împreună renumita pe timpuri Școală medie din Ciocâlteni - Orhei (1968), de mai multe decenii creează capodopere de artă anume la Sîngerei, care i-a devenit a doua sa Patrie.

1. Moldovanu Ion. Vasile C. Șalaru și Monografia „Sîngerei redescoperiți în istorie”. Chișinău, 2013.
2. „La Sîngerei ne regăsim (Pagini de istorie și amintiri)”. Autorul proiectului: Ion Moldovanu (et al.); coord. ed.: Ion Moldovanu; consultanți șt.: Gheorghe Postică, Ion Varta. Chișinău, 2014, 366 p.
3. Moldovanu Minodora. Viața mea prin neamuri, istorie și timp. Chișinău, 2012, 206 p.
4. Ciobanu V. Sîngerei: istorie și actualitate. Chișinău, 2010.
5. Vasile Șalaru. Sîngerei. Bălți, 1936, 102 p.
6. Nicu Vladimir. Localitățile Moldovei în documente și cărți vechi. Chișinău, 1991, vol. 1.
7. Svod pameatnikov istorii i kulturî. Maket. Chișinău, 1987.
8. Bikbaev V. M. Pameatniki pozdnego paleolita - rannego tripolia v Lazovskom raione. Chișinău, 1981.
9. Localitățile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat, literele S – T. Volumul 8, Chișinău, 2002.

Prezentat: 21 martie 2019.

E-mail: profaroman@gmail.com